

ታህሳስ 26 ቀን 2010 ዓ.ም

ዳኞች :- ዳኚ መላኩ

ተክሊት ይመሰል

ተፈሪ ገብሩ (ዶ/ር)

ቀነዓ ቂጣታ

ፀሐይ መንክር

አመልካች :- አቶ ጉልላት ግዛው - ቀረቡ።

ተጠሪ :- አቶ ጥላሁን ኃይሉ - አልቀረቡም።

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ለሰበር አቤቱታው መነሻ የሆነው ጉዳይ የጀመረው በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ሆኖ በሰበር ከሣሽ ተጠሪ ተከሣሽ ደግሞ አመልካች በመሆን በመኪና ሽያጭ ውል መነሻነት ተከራክረዋል።

በሰበር ቀርቦ የነበረው ክስ የሚያመለክተው ከሣሽ የሠ.ቁ. 02-99421 አ.አ. የሆነውን የተከሣሽን የጭነት ተሽከርካሪ ምንም ዓይነት ችግር የሌለበት መሆኑን አረጋግጠው ታህሳስ 06 ቀን 2005 ዓ.ም. በተፈረመ የመኪና ሽያጭ ውል መግዛታቸውን እና ከቤት መኪናነት ወደ ግል ተሽከርካሪነት ለማዛወር ለሚመለከተው የትራንስፖርት ጽ/ቤት ሲጠይቁ መኪናው በባለሙያ ተመርምሮ የመኪናው ቁጥርና ሻንሲ የተመታ መሆኑ ስለተረጋገጠ የተጠቀሰው እንደሚይሰጣቸው የተገለፀላቸው በመሆኑ መኪናው ጉድለት እንዳለበት እያወቀ ከሣሽ ወደ ስህተት በመምራት ውሉን እንድንፈራረም ያደረጉት ያለአግባብ ስለሆነ ውሉም ሊፈፀም በሚችል አቅም ያልተመሠረተ ስለሆነ የመኪና ሽያጭ ውሉ እንዲፈርስ ፣ ተከሣሽ ከሽያጭ ጋር

በተያያዘ ከከሣሽ ላይ የተቀበለውን የሽያጭ ገንዘብ ከሣሽ መኪናውን ከገዛው በኋላ ለማስተካከል ያወጡትን ወጭ በአጠቃላይ ከሕጋዊ ወለድ ክርክር ወጪና ኪሣራ ጭምር እንዲከፍሉ እንዲወሰንላቸው የጠየቁ መሆኑን ተመልክተናል።

ተከሣሽ በሰጡት መልስ መኪናውን መሸጣቸውን ማመናቸውን ነገር ግን ሊብሬ ወደ ገዢ ሳያዛውሩ የተባለው ችግር በመኪናው ላይ ያለ መሆኑን በፍፁም እንደማያውቁ፣ በባለሙያ ተመርምሮ የተላለፈ መሆኑን፣ ከሣሽ ከተረከበው ጀምሮ በእጃቸው ሆኖ ጋራሻር እንደነበረ፣ ጉድለቱ ሲሸጥ ያልነበረ መሆኑን ኃላፊነቱም ለገዢ የተላለፈ መሆኑን፣ በመግለጽ ውሉ ሊፈርስ አይገባም በማለት አቅርበዋል። ወደ ነበርንበት ለመመለስም አንችልም ብለዋል።

ፍርድ ቤቱም ውሉ ጉድለት ያለበት ነው ወይንስ አይደለም ? መኪናውን ከሣሽ ከገዛ በኋላ ወጪ አጥቷል ወይንስ አላወጣም የሚሉ ጭብጦችን በመያዝ የግራ ቀኝን ምስክሮች ሰምቷል።

አጠቃላይ ክርክሩን ከተመለከተ በኋላም በግራ ቀኝ መሐከል የመኪና ሽያጭ ውል መኖሩ አለማከራከሩን፣ በሽያጭ ውሉ ላይ ጉድለት አለ ወይንስ የለም የሚለው በቅድሚያ መለየት የሚገባ መሆኑን እና የተሸጠው መኪና ሻንሲ እና ቁጥር የተመታ በመሆኑ መሸጥ መለወጥ የማይቻል መሆኑ በመንገድ ትራንስፖርት ፅ/ቤትም ከኮድ 2 ወደ ኮድ 3 መለወጥ እንደማይቻል መከላከሉን በመያዝ የተሰሙ ምስክሮችን ቃል ሲመረመርም መኪናው ከመሸጡ በፊት በባለሙያ/መካኒክ/ የተመረመረ ቢሆንም መካኒክ ሲመረምር ሻንሲው የተመታ መሆኑን መለየት ይችላል ብለው ተከሣሽም ያነሱት ክርክር የሌለ እና የተረጋገጠም ባለመሆኑ ከቀረበው የማስረጃ ክብደት አንፃር የሠ.ቁ. ኮድ 2-99421 አክ የሻንሲ ቁጥር YN 52-009146 የሞተር ቁጥር 3Y-02313681 በማስመሰል የተመታው ከሽያጭ ውሉ በፊት በተከሣሽ እጅ ላይ እያለ የነበረ ጉድለት መሆኑን ፍ/ቤቱ ግንዛቤ መውሰዱን ገልጿል።

ይህ ጉድለት ውል እንዲፈርስ ምክንያት ይሆናል ወይ የሚለውን በተመለከተ በፍ/ብ/ሕ/ቁ/ 2289 ሻጭ ዋቢ ሊሆንባቸው የሚገባቸው ጉድለቶች የሸጠው ነገር ለደንበኛው አገልግሎት ወይም ለንግድ ሥራ ጥራትነት የሌለው ዕቃ ከሆኑ በማለት

የሚደነግግ በመሆኑ በተያዘው ጉዳይ ሻጭ ዋቢ ሊሆንለት የሚችል ጉድለት የተገኘበት ስለሆነ ሊፈርስ የሚገባው ውል ነው በሚል ወስኗል። ወጪን በተመለከተ ግን ከሃሽ ወጪዎችን ያስረዱልኛል ብለው ያቀረቧቸውን ደረሰኞች እያንዳንዳቸውን በመመልከት የቀረበውን ወጪ ያስረዱም በማለት ውድቅ አድርጎ መኪናው የተሸጠበትን ገንዘብ ብር 110000.00/ አንድ መቶ አስር ሺ ብር/ እና ብር 5798.00/ አምስት ሺ ሰባት መቶ ዘጠና ስምንት ብር/ በመጨመር ተከሃሽ ለከሃሽ እንዲመልስ፣ ከሃሽ ደግሞ የሠ.ቁ. 2-99421 አ.አ. የሆነውን ተሽከርካሪ አሁን ባለበት ሁኔታ ለተከሃሽ እንዲያስረክቡ መሆኑን በመ/ቁ/ 39866 ግንቦት 21 ቀን 2006 ዓ.ም. የሰጠው የውሣኔ ግልባጭ ያመለክታል።

አመልካች ይግባኝ ቢሉም ይግባኝ ቅሬታውን የመረመረው የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ግራ ቀኙን አስቀርቦ እና አከራክሮ በመ/ቁ/ 156835 ህዳር 16 ቀን 2008 በዋለው ችሎት የስር ፍርድ ቤት ውሣኔ ጉድለት የለበትም በሚል ሙሉ በሙሉ አጽንቶታል።

አመልካች በስር ፍርድ ቤት ውሣኔ ላይ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ እንዲታረምላቸው የካቲት 11 ቀን 2008 ዓ.ም. የተጻፈ የሰበር አቤቱታ አቅርቦዋል። ይዘቱም በአጭሩ፡- ክርክር ያስነሳውን ተሽከርካሪ እዳ እና እገዳ የሌለበት መሆኑ ተረጋግጦ ከሃሽ በስማቸው አዛውረዋል፣ የባለቤትነት ደብተርም ተጠሪ በስማቸው አውጥተዋል።

ተጠሪ መኪናውን ሲገዙ በተለመደው አሰራር የራሳቸውን ባለሙያ አምጥተው አስመርምረዋል። ውሉ ከተደረገ ከ5 ወር በኋላ በ9/07/2005 ዓ.ም. የመኪናውን አገልግሎት ከኮድ 2 ወደ ኮድ 3 ለመቀየር ጥያቄ በሚያቀርቡበት ጊዜ የመኪናው ሞተርና ሻንሲ የተመታ መሆኑን የተገለፀላቸው ቢሆንም አመልካች ይህ ጉድለት ስለመኖሩና መቼ እንደተከሰተም የሚያውቁት ነገር የለም። ከቅን ልቦና ውጭ ያቀረቡት ጥያቄ ውሉ በመሳሳት የተደረገ ነው ሊባል አይችልም። ሽያጩ የተደረገው በታህሳስ 06 ቀን 2005 ዓ.ም. ሲሆን ተጠሪ መኪናውን እስካሁን ድረስ እየተጠቀሙበት የሚገኙ ከመሆኑ አኳያ የመኪና ሽያጭ ውሉ በመፍረስ ወደነበርንበት እንዲመለሱ ቢደረግ

አፈፃፀሙ አዳጋች ነው በሚል የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ላይ የተፈፀመው ስህተት እንዲታረምላቸው ጠይቀዋል።

አቤቱታውን የመረመረው የሰበር አጣሪ ችሎት ሊጣራ የሚገባውን ጭብጥ በመያዝ መዝገቡ ለችሎቱ እንዲቀርብ በማድረግ ሊቀርብ ችሏል። አቤቱታው ከማስቀረቢያ ነጥቡ ጋር ለተጠሪ ደርሶ መልስ እንዲያቀርቡ ከመጥሪያ ጋር የተላከላቸው በመሆኑ ጥር 24 ቀን 2009 ዓ.ም. የተፃፈ መልስ አቅርበዋል። ይዘቱም ከማስቀረቢያ ነጥቡ አኳያ ካቀረቡት በጥቂቱ፡- ውል እንዲፈርስ ክስ ያቀረብኩት ውሉ ከተደረገ እና መኪናውን ከተረከብኩ ከ3 ቀን በኋላ ነው። በመሆኑም መኪና ከተረከብኩ ከ3 ዓመት በኋላ ውል እንዲፈርስ ክስ አላቀረብኩም፤ መኪናውን በትራንስፖርት ቅርንጫፍ ባለሙያ አስመርምረው አላስረከቡኝም፤ በመኪናው ላይ ጉድለት ያለበት መሆኑ የታወቀው ተጠሪ መኪናውን ከቤት አገልግሎት ወደ ንግድ ተሽከርካሪነት ለመለወጥ አስቤ መኪናው በትራንስፖርት ቅርንጫፍ ጽ/ቤት ባለሙያ በተመረመረበት ጊዜ ነው። በዚህ መሠረት የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ አግባብ በመሆኑ የተፈፀመበት የህግ ስህተት የለውም ተብሎ አቤቱታው ውድቅ እንዲሆን ጠይቋል። አመልካችም የመልስ መልስ አቅርበዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ ከላይ የተመለከተውን የሚመስል ሲሆን እኛም አጠቃላይ የቀረበውን ጉዳይ አግባብነት ካለው የህግ ድንጋጌ ጋር በማገናዘብ መርምረናል።

እንደመረመርነውም ከላይ በስር የቀረበው ክስ ላይ ታህሳስ 06 ቀን 2005 ዓ.ም. ክርክር ያስነሳውን ተሽከርካሪ ሽያጭ ውል ግራ ቀኙ በማድረግ የሽያጭ ገንዘቡንም ብር 110000.00 ሻጭ መቀበላቸውን ገዢም መኪናውን መረከባቸውን የተካደ ባለመሆኑ አለማከራከሩን ተመልክተናል። ሆኖም መኪናው በተገቢው ርክክብ ከተደረገ በኋላ ስመ ሀብትም ከዞረ በኋላ የመኪናውን አገልግሎት ለመቀየር ለትራንስፖርት ባለሥልጣን ጥያቄው ቀርቦ ሲፈተሽ ግን የሻንሲው ቁጥር የተመታ መሆኑ በመረጋገጡ በቀይ ሰሌዳ ላይ የተመዘገበ በመሆኑ አገልግሎቱን ማግኘት እንደማይቻል ለተጠሪ የተገለፀላቸው በመሆኑ ውሉ ጉድለት ባለበት ንብረት ላይ የተፈፀመ በመሆኑ ውሉ እንዲፈርስ ጠይቀዋል።

አሁን እያከራከረ ያለው ጭብጥ መኪናው ከሻጭ ወደ ገዢ ከመተላለፉ በፊት በመካኒክ ተፈትሾ የተላለፈ በመሆኑ ኃላፊነት ለገዢ ተላልፏል ሊባል ይገባል ወይንስ አይገባም የሚለው ነጥብ ላይ ይሆናል።

በስር ፍርድ ቤት መኪናው በአግባቡ ተጠሪ ራሳቸው ባመጡት ሜካኒክ ተፈትሾ እና ተነድቶ ጉድለት የሌለበት መሆኑ ተረጋግጦ ገዢ የተረከቡ መሆኑ በፍሬ ነገር ደረጃ ተረጋግጧል። ነገር ግን ይህ የመካኒክ ፍተሻ የሻንሲ እና የሞተር ቁጥር ኦርጅናልነት ጨምሮ የሚያረጋግጥ ነው ወይንስ አይደለም የሚለው በአመልካች በስር ክርክር የተደረገበት ባይሆንም በይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ግን ተነስቶ የነበረ በመሆኑ በዚህ መልኩ አመልካች መኪናው ተፈትሾ ለገዢ መተላለፉን ስለማስረዳታቸው የተቀመጠ ነገር የለም።

በኑሮ ልማድ እውቀት እንደሚታወቀው መካኒክ የሚፈትሸው ጉድለት ከመኪናው ጤነኝነት ማለትም አገልግሎት መስጠት እና አለመስጠት ጋር በተያያዘ እንጂ የሻንሲን እና የሞተርን ቁጥር ኦርጅናልነትን የሚጨምር አይደለም። ይህ ማለት አመልካች መኪናውን ሲሸጡ ይህ ጉድለት መኖሩን ያውቁ ነበር ለማለትም አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም አመልካችም በአቤቱታቸው እንደገለጹት መኪናው የተላለፈላቸው ከሌላ ሰው መሆኑን የገለጹ በመሆኑ ይህን ምርመራ የመካኒክ ምርመራ የሚያካትት ቢሆን ኑሮ ቀድመው የሚያውቁበት እድል ይኖራቸው ነበር።

ሆኖም አመልካች ጉድለቱ መኖሩን በፍፁም አላውቅም በማለት ይከራከሩ እንጂ ጉድለቱ የለም አላሉም፤ እያነሱ ያሉት ርክክብ ከተፈፀመ በኋላ ከእጅ ወጥቶ በተጠሪ እጅ ገብቷል ስለሆነም ኃላፊነት ተላልፏል የሚል ሆኖ ተገኝቷል። ኃላፊነት ተላልፏል ጉድለቱ አይመለከተኝም ለማለት ደግሞ ቀድሞ ጉድለቱ ያለመኖሩን በእርግጠኝነት ማረጋገጥ የሚገባው ኃላፊነቱ ከተላለፈ በኋላ ነው ጉድለቱ የደረሰው የሚለው ወገን መሆን ይኖርበታል።

እንዲህ ከሆነ ጉድለቱ መኖሩ የተረጋገጠ በመሆኑ ይህ ጉድለት ደግሞ ገዢን አንድ የንብረት ባለቤት ሊያገኝ የሚችለውን መብት የሚቀንስ ወይም ጨርሶ የሚያሳጣ ከሆነ ውሉ የተፈፀመው በመሳሳት በመሆኑ የማይፈረስበት ምክንያት አይኖርም። ይህን

ተሽከርካሪ ተጠሪ የአገልግሎት ዘርፍ በመቀየር ሥራ ላይ ለማዋል የማይችሉ እና በትራንስፖርት ባለሥልጣን አባባል ቀይ ሰሌዳ ላይ የተመዘገበ በመሆኑ የገዙትን ንብረት ስም ብቻ ማዘወራቸው ንብረቱን ህግ በሚፈቅደው መልክ በመቀየር ሊጠቀሙ የማያስችላቸው አዳጋኝ ነገር ተፈጥሮባቸዋል። ስለሆነም የገዙትን ንብረት በፈለጉት መልኩ መጠቀም የማያስችል ሁኔታ መፈጠር ደግሞ ውሉ ከመደረጉ በፊት ችግሩ/ጉድለቱ እንዳለ ቢያውቁ ኑሮ ውሉን አይፈጽሙም ነበር የሚያሰኝ በመሆኑ ጉድለት ያለበት ውሉ ነው ተብሎ በስር ፍርድ ቤት እንዲፈርስ መወሰኑ እና በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1815 መሠረት ተዋዋይ ወገኖች ወደ ነበሩበት እንዲመለሱ በሚል የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ሊያስብል የሚችል ምክንያት አልተገኘም። በመሆኑም የስር ፍርድ ቤትን ውሳኔ በማጽናት አቤቱታውን አልተቀበልነውም ስለሆነም ተከታዩ ውሳኔ ተሰጥቷል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/ 156835 ህዳር 16 ቀን 2008 ዓ.ም. በዋለው ችሎት የስር ፍርድ ቤትን ውሳኔ በማጽናት የሰጠው ፍርድ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ባለመገኘቱ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ/ 348/1/ መሠረት ፀንቷል።
2. በዚህ ፍርድ ቤት ግራ ቀኙ ያወጡት ወጪ ካለ የየራሳቸውን ይቻሉ።
3. የውሳኔው ትክክል ግልባጭ ለስር ፍርድ ቤት ይድረስ።
4. መዝገቡ ውሳኔ ስላገኘ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሠ/አ